

سهم بیماری های قلبی- عروقی در مرگ و میرهای سال ۱۳۸۱ در بیرجند

دکتر طوبی کاظمی* غلامرضا شریف زاده**

The proportion of CVD from total death in Birjand 2002-2003

T.Kazemy Gh.Sharifzadeh

* Abstract

Background: Cardiovascular diseases (CVD) are the most common cause of morbidity and mortality worldwide.

Objective: To determine the proportion of cardiovascular diseases among causes of deaths in BUMS 2002-2003.

Methods : This descriptive analytical study on total death was performed in Birjand medical university in the period of 2002-2003. Data was collected from "Death Registry" office and ICD 10. Data was analyzed using SPSS 11.5.

Findings: Out of total deaths, 28.8% of death, were due to CVD. The mean age value was 67.5 years, with 55.7% male and 44.3% female. There was no significant relationship between age, sex and mortality ($p=0.66$). Forty one percent of deaths in 45-64-year age group and 35.6% of deaths in >65-year age group were due to CVD. In cardiovascular group, myocardial infarction (39.3%), stroke (22.6%) and HTN (10.4%) were the most common causes of Death.

Conclusion: CVD is the most preventive non-communicable disease never the less it is the most common cause of death. It seems that the regular preventive measures and intervention programs to be the most essential componets in controlling the cardiovascular risk factors.

Keywords: Heart Diseases, Cardiovascular Diseases, Mortality, Heart Block, Cerebral Infarction, Blood Pressure

* چکیده

زمینه: بیماری های قلبی- عروقی شایع ترین علت مرگ در بیش تر کشورهای جهان و مهم ترین عامل از کارافتادگی محسوب می شود.

هدف: مطالعه با هدف تعیین سهم بیماری های قلبی- عروقی از کل مرگ های سال ۱۳۸۱ دانشگاه علوم پزشکی بیرجند انجام شد.

مواد و روش ها: این مطالعه توصیفی- تحلیلی بر روی کلیه متوفیان سال ۱۳۸۱ دانشگاه علوم پزشکی بیرجند انجام شد. اطلاعات بر اساس نظام ثبت مرگ و میر جمع آوری شد و با توجه به کدهای ICD-10 طبقه بندی و آنالیز شد.

یافته ها: بیماری های قلبی- عروقی با ۲۸/۸٪ کل موارد فوت (۴۰۲ مورد)، اولین عامل مرگ و میر تعیین شد که ۵۵/۷٪ (۲۲۴ نفر) مرد و ۴۴/۳٪ (۱۷۸ نفر) زن بودند. میانگین سن هنگام فوت به علت بیماری های قلبی ۶۷/۵ سال برآورد شد و تفاوت معنی داری بین میانگین سن هنگام فوت و جنس مشاهده نشد. در گروه سنی ۴۵ تا ۶۴ سال ۴۱٪ موارد فوت و در گروه سنی ۶۵ سال و بیش تر ۳۵/۶٪ موارد فوت به دلیل بیماری های قلبی- عروقی اتفاق افتاده بود. در زیر گروه بیماری های قلبی- عروقی، سکته قلبی با ۳۹/۳٪، سکته مغزی با ۲۲/۶٪ و فشار خون بالا با ۱۰/۴٪ به ترتیب مهم ترین علل فوت را تشکیل می دادند.

نتیجه گیری: با توجه به این که بیماری های قلبی- عروقی به عنوان اولین علت فوت مطرح هستند، باید به انجام اقدام های پیشگیری و ارائه طرح های کنترل عوامل خطر بیماری های قلبی- عروقی توجه بیش تری نمود.

کلید واژه ها: بیماری های قلب، بیماری های قلب و عروق، مرگ و میر، سکته قلبی، سکته مغزی، فشار خون

* استادیار قلب و عروق دانشگاه علوم پزشکی بیرجند

** کارشناس ارشد اپیدمیولوژی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند

Email: med_847@yahoo.com

آدرس مکاتبه: بیرجند، خیابان غفاری، بیمارستان ولی عصر، بخش قلب، تلفن ۰۵۶۱-۴۴۴۳۰۰۱

Page (73)

* مقدمه :

شهرستان، دانشگاهی مستقل است که جمعیت ۳۵۴۱۳۶ نفری را تحت پوشش خدمات بهداشتی- درمانی دارد. با توجه به اهمیت بررسی علل مرگ بخصوص بیماری های قلبی- عروقی به عنوان قابل پیشگیری ترین بیماری غیرواگیر، این مطالعه با هدف مشخص کردن میزان مرگ و میر ناشی از بیماری های قلبی- عروقی در این شهر انجام شد.

* مواد و روش ها :

این مطالعه توصیفی- تحلیلی بر روی کلیه متوفیان سال ۱۳۸۱ دانشگاه علوم پزشکی بیرجند که بر اساس نظام ثبت مرگ و میر جمع آوری شده بودند، انجام شد. ابتدا کلیه موارد فوت از سطح خانه های بهداشت، مراکز بهداشتی درمانی، بیمارستان ها، پزشکی قانونی و گورستان ها براساس فرم نظام ثبت موارد مرگ جمع آوری و در کمیته ثبت موارد مرگ مورد بررسی قرار گرفتند. موارد دارای نقص جهت رفع نواقص دوباره به محل گزارش ارجاع و پس از اصلاح لازم جمع آوری شدند. علت فوت بر اساس ویرایش دهم طبقه بندی علل مرگ و میر (ICD-10) کدبندی و سپس اطلاعات جمع آوری شده در نرم افزار SPSS وارد و به وسیله آزمون آماری t در سطح $\alpha=0/05$ تجزیه تحلیل شدند.

* یافته ها :

از کل ۱۴۰۵ مورد مرگ، ۴۰۲ نفر (۲۸/۸ درصد) به علت بیماری های قلبی- عروقی فوت کرده بودند که به عنوان اولین عامل مرگ و میر تعیین شد و بعد از آن سوانح و حوادث با ۱۱/۴ درصد و سرطان ها و تومورها

طی سال های اخیر تغییراتی در کشورهای در حال توسعه رخ داده که بر چهره مرگ در این کشورها تأثیر گذاشته است. افزایش جمعیت سالمندان، افزایش شهرنشینی، تغییر شیوه زندگی و عادت ها و سنت های جدید، صنعتی شدن کشورها و ایجاد مشکلات زیست محیطی ناشی از آن، باعث کاهش موارد مرگ ناشی از بیماری های عفونی و افزایش موارد بیماری های غیر واگیر مانند بیماری های عروق کرونر، فشارخون بالا، سکتة مغزی، سرطان و غیره شده است.^(۱)

با شروع قرن بیستم کمتر از ۱۰ درصد مرگ ها در جهان ناشی از بیماری های قلبی- عروقی بودند، ولی در پایان قرن بیستم در کشورهای توسعه نیافته نزدیک به ۵۰ درصد در کشورهای در حال توسعه ۲۵ درصد مرگ ها را موجب می شوند و تا سال ۲۰۲۰ تقریباً به مرگ ۲۵ میلیون نفر در جهان منجر خواهند شد و به عنوان مهم ترین عامل مرگ، از بیماری های عفونی پیشی خواهند گرفت.^(۲)

بیماری های قلبی- عروقی هزینه های هنگفتی را بر نظام های بهداشتی درمانی کشورها تحمیل می کنند. تنها در کشور آمریکا هزینه بیماری های قلبی- عروقی در سال ۱۹۹۸ حدود ۲۷۴ میلیون دلار برآورد شده است.^(۳) با این همه بیماری های قلبی- عروقی به سادگی به صورت کامل و مؤثر قابل پیشگیری هستند و بعد از سرطان ریه که با قطع سیگار قابل پیشگیری است، بیماری های قلبی- عروقی قابل پیشگیری ترین بیماری های غیرواگیر انسان به شمار می روند.^(۴) شهرستان بیرجند در جنوب استان خراسان واقع شده و دانشگاه علوم پزشکی این

جدول ۱- فراوانی انواع بیماری های قلبی- عروقی و میانگین سن هنگام فوت

عنوان علت مرگ در زیر گروه	فراوانی	درصد	میانگین سن هنگام فوت
سکته قلبی	۱۵۸	۳۹/۳	۶۷/۶±۱۴/۲
سکته مغزی	۹۱	۲۲/۶	۶۹/۶±۱۴/۲
سایر بیماری های قلبی*	۵۱	۱۲/۷	۶۲/۱±۲۳/۴
پرفشاری خون و عوارض آن	۴۲	۱۰/۴	۷۱/۵±۹/۸
سایر بیماری های دریچه ای**	۱	۰/۲	۷۵
نارسایی قلبی	۲۲	۵/۵	۶۱/۵±۱۹/۴
سایر بیماری های قلبی- عروقی***	۳۷	۹/۲	۶۸/۹±۲۱/۹
جمع	۴۰۲	۱۰۰	۶۷/۵±۱۶/۶

* براساس ICD-10 شامل: آمبولی ریه، بیماری های پریکارده، آندوکارد، میوکارد، بلوک های قلبی، آریتمی های قلبی و ایست قلبی
 ** تنگی و نارسایی دریچه میترال و آئورت
 *** شامل: آنوریسم، بیماری های شریانی و وریدی، کاهش فشار خون و واریس

* بحث و نتیجه گیری :

در مطالعه حاضر ۲۸/۸ درصد کل مرگ ها در هر دو جنس به دلیل بیماری های قلبی- عروقی اتفاق افتاده بود که به عنوان اولین علت فوت مطرح شد. در مطالعه ای که در سال ۱۳۷۹ و ۸۰ در یزد انجام شد، بیماری های قلبی- عروقی به عنوان شایع ترین علت، عامل ۳۲/۷ درصد مرگ ها بود.^(۵)

در مطالعه سال ۱۳۸۰ در مشهد نیز بیماری های قلبی- عروقی با ۲۸/۲ درصد موارد فوت، شایع ترین علت مرگ و میر شناخته شد.^(۶)

در مطالعه ای ده ساله (۱۹۹۰ تا ۲۰۰۰) در لیتوانی نیز بیماری های قلبی- عروقی به عنوان شایع ترین علت مرگ ذکر شد که طی این مدت میزان آن ۵۰ درصد افزایش یافته بود.^(۷)

در مطالعه ای که در سال ۱۹۹۲ در اسپانیا انجام شد، بیماری های قلبی- عروقی با ۲۲/۶ درصد بعد از سرطان ها (۲۴/۳ درصد)، دومین علت شایع مرگ گزارش شد.^(۸)

با ۹ درصد، به عنوان دومین و سومین علت فوت مشخص شدند.

از ۴۰۲ مورد مرگ به دلیل بیماری های قلبی و عروقی، ۲۲۴ نفر (۵۵/۷ درصد) مرد و ۱۷۸ نفر (۴۴/۳ درصد) زن بودند. همچنین ۲۵۱ مورد (۶۲/۴ درصد) ساکن روستا و ۱۵۱ مورد (۳۷/۶ درصد) ساکن شهر بودند.

در گروه سنی ۴۵ تا ۶۴ سال ۴۱ درصد موارد فوت (۹۱ مورد) و در گروه سنی ۶۵ سال و بیش تر ۳۵/۶ درصد موارد فوت (۲۸۰ مورد) به دلیل بیماری های قلبی- عروقی اتفاق افتاده بود.

از نظر جنس سه علت شایع مرگ در مردها بیماری های قلبی- عروقی (۲۷/۱ درصد)، سوانح و حوادث (۱۵/۲ درصد)، سرطان ها (۸/۶ درصد) و در زنان بیماری های قلبی- عروقی (۳۱/۱ درصد)، سرطان ها (۹/۴ درصد) و بیماری های دستگاه تنفس (۸/۴ درصد) مشخص که در هر دو جنس اولین علت مرگ و میر بیماری های قلبی- عروقی بود.

میانگین سن هنگام فوت در متوفیان به دلیل بیماری قلبی- عروقی ۶۷/۵±۱۶/۶ سال بر آورد شد و تفاوت معنی داری بین میانگین سن هنگام فوت و جنس در این گروه مشاهده نشد.

سال های مفید از دست رفته عمر در کل مرگ و میرها ۱۹۳۶۵/۱ سال برآورد شد. از این تعداد سهم بیماری های قلبی- عروقی ۴۱۴۲/۱ سال تعیین شد که با ۲۱/۴ درصد کل سال های مفید از دست رفته عمر بیش ترین درصد را به خود اختصاص داده بود.

در زیر گروه بیماری های قلبی- عروقی ۳۹/۳ درصد موارد فوت به دلیل سکته قلبی و ۲۲/۶ درصد موارد به دلیل سکته مغزی اتفاق افتاده بود (جدول شماره ۱).

* سیاست‌گذاری :

از معاونت محترم آموزشی و پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند و سرکار خانم کفایی قدردانی می شود.

* مراجع :

1. Maine N P, Van der Sande M A, Hazel M Inskip H M et al. Changing causes of death in the west African town of Banjul, 1942-97. Bull World Health Organ, Genebra, 2001; 79(2): 133-41
2. Prevention and Control cardiovascular Disease. www.Emro.who.int, Non communicable Diseases, cardiovascular diseases (CVD).
3. Matching the intensity of risk factor management with the hazard for coronary disease events, 27th Bethesda Conference, J Am Coll Cardiol 1995; 27 : 957-1047
4. Larosa JC, Pearson TA. Cholesterol screening guidelines: consensus, evidence, and the department from common sense. Circulation 1997; 96 : 1360-2
5. کریمی مهران، احرامپوش محمد حسن. بررسی علل شایع مرگ در استان یزد ۸۰-۱۳۷۹. مجله طلوع بهداشت یزد. زمستان ۱۳۸۱، شماره دوم، سال اول، ۸-۱
6. خدایی غلامحسین، ابریشمی مریم، تقوی اشرف، زرین قلم لیدا. سیمای مرگ در دانشگاه علوم پزشکی مشهد سال ۱۳۸۰. طب جنوب، زمستان ۱۳۸۱، سال پنجم، ۱۲
7. Petrauskienė J, Kaledienė R. Trends in mortality of Lithuanian population throughout the first decade of independence. Medication (kaunas) 2003; 39(8): 788-96 [Medline]
8. Alonso I, Regidor E, Redriguez C et al. The main causes of death in Spain, 1992. Med Clin (Barc). 1996 oct 12; 107(12): 441-5, [medline]
9. عزیزی فریدون، خاتمی حسین، جانقربانی محسن. اپیدمیولوژی و کنترل بیماری های شایع در ایران. چاپ دوم، تهران، نشر اشتیاق، ۱۳۸۰، ۱۱
10. نقوی محسن. سیمای مرگ در هجده استان کشور سال ۱۳۸۰. تهران، نشر تندیس، تیرماه ۱۳۸۲، ۷۶

در بررسی انجام شده در سال ۱۹۹۵ در آمریکا، ۴۱/۵ درصد کل مرگ ها در اثر بیماری های قلبی- عروقی بوده است.^(۹)

نتایج این مطالعه و مقایسه آن با مطالعه های مشابه نشان می دهد که بیماری های قلبی- عروقی به عنوان یک علت عمده مرگ مختص این منطقه نبوده بلکه در سایر نقاط کشور و دنیا همواره به عنوان اولین عامل مرگ و میر شناخته شده است.

در این مطالعه میزان مرگ ناشی از بیماری های قلبی- عروقی در زن ها بیش تر از مردها بود (۳۱/۱ درصد در مقایسه با ۲۷/۱ درصد). ولی در مطالعه استان یزد این میزان در مردها بیش تر از زن ها بوده است (۱۴/۱ درصد در مقایسه با ۱۳/۷ درصد).^(۵)

سال های مفید از دست رفته عمر به عنوان یک شاخص مهم، نشان گر زیانی است که جامعه با از دست دادن سرمایه های انسانی خود در نتیجه مرگ زودرس متحمل می شود.^(۱۰) در این مطالعه درصد سال های مفید از دست رفته عمر به علت بیماری های قلبی- عروقی ۴۱۴۲/۱ سال (۲۱/۴ درصد) برآورد شد و باز هم اولین عامل از دست رفتن سال های مفید عمر بود. در مطالعه یزد، بیماری های قلبی- عروقی عامل ۱۸/۹ درصد سال های مفید از دست رفته عمر بود.^(۵) در مطالعه سال ۱۳۸۰ بر روی مرگ در ۱۸ استان کشور نیز این بیماری عامل ۲۳/۲ درصد سال های مفید از دست رفته عمر بوده است که نتایج مطالعه حاضر با نتایج سایر مطالعاتی انجام شده در کشور همخوانی دارد.^(۱۰)

در این مطالعه میانگین سن هنگام فوت به دلیل بیماری قلبی- عروقی ۶۷/۵±۱۶/۶ سال بود که در مقایسه با مطالعه یزد (۷۲/۹ سال) و مطالعه سال ۱۳۸۰ در ۱۸ استان کشور (۶۷/۹ سال)، میانگین سنی در بیرجند کمی پایین تر بوده است.

با توجه به بالا بودن میزان مرگ ناشی از بیماری های قلبی- عروقی و نیز قابل پیشگیری بودن عوامل خطر آن، انجام برنامه های مداخله ای بلند مدت جهت کنترل این عوامل در نهایت کاهش مرگ و میر به دلیل این بیماری ها ضروری به نظر می رسد.